

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
mob. tel. 8 600 38 904, el. p. rastine@tm.lt, <https://tm.lrv.lt>.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2023-02- Nr.

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 100¹, 100³ IR 113¹ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 28 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ TEIKIMO

Teikiame Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 100¹, 100³ ir 113¹ straipsnių pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 28 straipsnio pakeitimo įstatymo projektus (toliau – Įstatymų projektai).

I. Sprendžiama problema	<p>Įstatymų projektais šalinami Jungtinių Tautų Priverstinio dingimo komiteto 2017 m. spalio 16 d. baigiamosiose pastabose Nr. CED/C/LTU/CO/1 ir Jungtinių Tautų Komiteto prieš kankinimus 2021 m. gruodžio 21 d. baigiamosiose pastabose Nr. CAT/C/LTU/CO/4 nustatyti Tarptautinės konvencijos dėl asmenų apsaugos nuo priverstinio dingimo (toliau – ICCPED) 2 straipsnio, 6 straipsnio b punkto nuostatų ir Jungtinių Tautų konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą (toliau – CAT) 4 straipsnio 2 dalies nuostatų įgyvendinimo Lietuvos nacionalinėje teisėje trūkumai:</p> <p>1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 100¹ straipsnyje (priverstinis dingimas) nėra numatyta sudėties požymio – „suėmimas“, todėl nacionalinė priverstinio dingimo apibrėžtis neatitinka ICCPED 2 straipsnio nuostatų. Nesant šio nusikaltimo sudėties elemento gali būti apribotas priverstinio dingimo apibrėžties taikymas tais atvejais, kai ši nusikalstama veika yra trumpalaikė, tačiau visgi trunka ilgiau nei sulaikymas (JT Priverstinio dingimo komiteto baigiamųjų pastabų 12 punktas).</p> <p>2. BK 113¹ straipsnio nuostatos, kuriose kriminalizuotas aplaidus vado pareigų vykdymas neapima visų ICCPED 6 straipsnio b punkto elementų, susijusių su vadų baudžiamąja atsakomybe, todėl Lietuvos nacionalinio teisinio reguliavimo nuostatos neužtikrina tinkamo baudžiamumo pagal ICCPED nuostatas (JT Priverstinio dingimo komiteto baigiamųjų pastabų 14 punktas).</p> <p>3. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 28 straipsnyje įtvirtinta nukentėjusiojo apibrėžtis neaprepia priverstinai pradanginto fizinio asmens šeimos narių ar artimųjų giminaičių, todėl pastariesiems asmenims nėra sudaromos galimybės visapusiškai pasinaudoti ICCPED įtvirtintomis teisėmis, visų pirma teise į žalos atlyginimą, kaip tai reikalaujama pagal ICCPED 24 straipsnio nuostatas (JT Priverstinio dingimo komiteto baigiamųjų pastabų 28 punktas).</p>
-------------------------	--

	4. BK 100 ¹ straipsnyje įtvirtintas kankinimo nusikaltimas priskirtinas apysunkių nusikaltimų kategorijai, todėl Lietuvos nacionalinis teisinis reguliavimas neatitinka CAT 4 straipsnio 2 dalies nuostatų, kuriose numatyta, kad valstybės nustatant bausmes už kankinimo nusikaltimą turi atsižvelgti į jo sunkų pobūdį.
II. Siūlomos priemonės	<p>1. Papildyti BK 100¹ straipsnyje įtvirtintus priverstinio dingimo nusikalstamos veikos sudėties požymius elementu „suėmimas“.</p> <p>2. Imtis teisėkūros priemonių, papildant BK 113¹ straipsnį nuostatomis, leidžiančiomis patraukti baudžiamojon atsakomybėn vadą, kuris: i) žinojo ar sąmoningai nepaisė informacijos, kuri aiškiai rodė, kad faktiškai jam pavaldūs ir jo kontroliuojami asmenys vykdė ar ketino vykdyti priverstinio dingimo nusikaltimą; ii) buvo faktiškai atsakingas už veiklą, susijusią su priverstinio dingimo nusikaltimu, ir ją kontroliavo; ir iii) nesiėmė visų būtinų ir pagrįstų priemonių pagal savo įgaliojimus, kad užkirstų kelią priverstinio dingimo nusikaltimui ar nuo jo sulaikytų arba kad perduotų bylą kompetentingoms institucijoms ištirti ir baudžiamajam persekiojimui pradėti.</p> <p>3. Praplėsti BPK 28 straipsnyje įtvirtintą nukentėjusiojo apibrėžtį, užtikrinant, kad šis procesinis statusas ir iš jo kylančios teisės galėtų būti taikomos priverstinai pradanginto fizinio asmens šeimos nariams ar artimiesiems giminaičiams.</p> <p>4. Padidinti BK 100¹ straipsnyje numatytos laisvės atėmimo bausmės viršutinę ribą nuo 5 iki 7 metų, užtikrinant, kad kankinimo nusikaltimas būtų priskirtinas sunkių nusikaltimų kategorijai.</p>
III. Priemonių kaštai	Įstatymų projektams įgyvendinti valstybės biudžeto lėšų nereikės.
IV. Nauda visuomenei	Siūlomais pakeitimais įgyvendami Lietuvos tarptautiniai įsipareigojimai. Priėmus Įstatymų projektus bus užtikrinamas pilnas baudžiamumas pagal tarptautinėje teisėje esamą priverstinio dingimo apibrėžtį, taip pat išplečiamos vadų atsakomybės už nusikaltimus žmogiškumui ir karo nusikaltimus, ribos bei griežtinama baudžiamoji atsakomybė už kankinimo nusikaltimo įvykdymą. Siūlomi pakeitimai leis veiksmingiau taikyti nacionalinius teisinius mechanizmus patraukiant asmenis baudžiamojon atsakomybė už vienus iš sunkiausių BK įtvirtintų nusikaltimų (nusikaltimus žmogiškumui ir karo nusikaltimus) – tai ypač aktualu šiuo metu Rusijos vykdomos agresijos prieš Ukrainą kontekste. Be to, Įstatymų projektais siekiama efektyviau ginti nukentėjusių asmenų nuo priverstinio dingimo nusikaltimo teisės, užtikrinant galimybę priverstinai pradanginto asmens šeimos nariams ir artimiesiems giminaičiams suteikti nukentėjusiojo procesinį statusą ir iš jo išplaukančias teises bei apsaugos mechanizmus.

Įstatymų projektuose siūlomos teisėkūros priemonės nereikalauja papildomo institucijų dalyvavimo įgyvendinant siūlomas sprendimus. Siekiant Įstatymų projektuose siūlomas pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančių teisės aktų nereikės

Priėmus Įstatymų projektus duomenys apie pašalintus nacionalinio teisinio reguliavimo neatitikimus ICPPED ir CAT nuostatomis kartu su Lietuvos periodinėmis ataskaitomis bus teikiami JT Priverstinio dingimo komiteto ir Komiteto prieš kankinimus vertinimui. Sulaukus JT komitetų Lietuvos teisinio reguliavimo periodinio vertinimo rezultatų, Teisingumo ministerija

atliks sprendimo įgyvendinamo tinkamumo analizę, esant poreikiui, inicijuos priemonių tikslinimo ir tobulinimo veiksmus.

Įstatymų projektai atitinka Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos programą, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. XIV-72.

Įstatymų projektai nėra notifikuotini Europos Komisijai pagal Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“, reikalavimus, kadangi projektai nepatenka į minėtų taisyklių reguliavimo sritį.

Įstatymų projektais iš esmės nėra keičiamas esamas teisinis reguliavimas ar reglamentuojami iki šiol nereglamentuoti santykiai, šie projektai nėra įtraukti į prioritetinių teisėkūros iniciatyvų sąrašą, todėl numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas, vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 6 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 4 punktu, neatliekamas.

Įstatymo projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrines lietuvių kalbos normas.

Įstatymų projektai paskelbti Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje ir Teisingumo ministerijos interneto svetainėje.

Įstatymų projektai derinti su Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos generaline prokuratūra ir Nacionaline teismų administracija.

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija ir Nacionaline teismų administracija pastabų pateiktiems derinti Įstatymų projektams neturėjo. Įstatymų projektai patikslinti pagal gautas Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros pastabas.

Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Baudžiamosios justicijos grupės (vadovė Simona Mesonienė, tel. 8 618 51147, el. p. simona.mesoniene@tm.lt) patarėjas Tomas Naruševičius (tel. 8 684 61252, el. p. tomas.narusevicius@tm.lt).

PRIDEDAMA:

1. Įstatymų projektai ir juos lydinti medžiaga, 10 lapų;
2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas, 1 lapas;
3. Suinteresuotų institucijų derinimo raštai, 4 lapai.

Teisingumo ministrė

Ewelina Dobrowolska